

SLOVENSKI TISK

V Ljubljani, dne 31. januarja 1930. — Številka 7.

PISATELJ IN STAVEC

FRAN ALBRECHT

Knjigo ustvarjata dva faktorja: pisatelj in stavec. Pisatelj ji da njeno notranjo vsebino in umetniško obliko, stavec pa ji ustvari njeno zunanjo posodo. Ker se mora zunanja oblika knjige nujno ravnati po njeni notranji vsebini, se vsak stavec prav dobro zaveda, da knjigam različnih vsebin ne more dejati istega stavka, da zbornik liričnih pesmi na primer ne bo postavljen na isti stvaren način, kakor, recimo, zbirka suhoparnih zakonskih določil. Idealna knjiga je pač ta, katere umetniški vsebini in smeri je njena zunanja oblika docela prirojena, katere zunanja oprema, ki je seveda originalna tvorba tiskarne ali pa posebnega umetnika-strokovnjaka, in tisk se povsem krijeta z duhom knjige. Kako smešno učinkuje, če pride knjiga kakega latinskega klasika iz tiskarne opremljena z vsemi ekspresionističnimi in kubističnimi tiskarskimi ekstravagancami. Da se ustvari to smiselno soglasje med knjigo in njeno vsebino, je potreben seveda neki kontakt, neko skupno sodelovanje pisatelja s stavcem.

Stavec ima svoja trdna, tradicionalna določila glede stavka, glede arhitektonske učinkovitosti tiskane strani v knjigi, glede pravilno ustranjenega stavka in podobno, določila, ki jih pisatelj navadno ne pozna, a se jim večinoma mora ukloniti, dasi bi sam z ozirom na vsebino svojega dela morda kdaj rajši drugo prostorninsko podobo. Tovrstne težave in nesoglasja med stavcem in pisateljem nastajajo najčešče pri revijah, kjer je treba prispevke kar se da smiselno in organsko razvrstiti in kjer je že gradivo samo po sebi najraznovrstnejše vsebine:

pesmi, članki, razprave, novele, poročila, notice. Tako se zgodi, da stoji včasih na primer kaka pesem, ki je odlična po svoji umetniški vrednosti, docela na nepravem mestu in služi zaradi svoje primerne dolžine bolj kot nekako «mašilo» nego kot bistven prispevek tega lista. Vendar so v tem pogledu danes tiskarne že neprimerno bolj liberalne nego so bile še pred desetletji.

Za knjigo je seveda potreben rokopis. Da zahteva stavec čitljiv, lep, pregleden rokopis, pisan samo po eni strani lista, najboljše tipkan, je razumljivo že iz njegovih človeških lastnosti. Najboljši pisatelj na svetu ne more zahtevati od stavca, da bi zaradi naporenega razbiranja njegovega nečitljivega, zamazanega rokopisa izgubil svoj vid ter potratil polovico svojega življenja z utrudljivim in dolgotrajnim študiranjem njegovih hieroglifov, za katere bi bilo potrebno povečevalno steklo. Vendar pa si inteligenčen stavec pridobi sčasoma v čitanju najraznovrstnejših, tudi manj čitljivih rokopisov neko svojevrstno, naravnost virtuozno sposobnost, ki je občudovanja vredna.

Druga, nekoliko bolj kočljiva zahteva stavčeva je, da izrôči pisatelj tiskarni svoj rokopis v definitivni obliki, da ne izpreminjaj smisla že postavljenega stavka, ne vrivaj novih domislekov, novih pripisov. Treba je pomisliti, da zahteva en sam kratek vrinjen stavek začetkom odstavka pogosto, da se ves ta odstavek postavi znova. Tako se dogaja, da znašajo včasih pri kakem članku njegove korekture prav toliko kakor članek sam. Številne korekture pa ne pomenijo samo povečanja stroškov, temveč so

tudi stavcu eno najneprijetnejših opravil, posebno, če je stavek kompliciran, če ga je treba staviti z raznimi tipi, ali pa, če je treba, kakor pri drami, rezati vrste. Vzlic temu tej zahtevi pisatelj pogosto ne more ugoditi. Pisateljovo delo se sicer bistveno loči od pisanja kakega novinarja, ki piše iz trenutka za trenutek. To pisanje tudi ni podvrženo absolutni kritiki. Pisateljovo delo zori in raste polagoma in premišljeno, polagoma in premišljeno se tudi oblikuje, kljub temu pa ne izzori in se ne izoblikuje nikoli do tiste neoporečne popolnosti, ki jo nosi pisatelj v svojem snu, znanstvenik v svoji idealni zasnovi. Vse tvorbe človeškega duha so v zadnjem bistvu vendarle labilne, v smislu absolutne popolnosti nedognane. Iz tega občutja izvira pisateljev napor, da bi svoje delo, svojo misel, vzklilo iz krvi srca in razuma, približal vsaj neki svoji zamišljeni popolnosti. Zato ga, vsaj dokler organsko živi ž njim, neprestano popravlja, pili in izpopolnjuje, kakor kipar svoj kip, slikar svojo sliko. Kajti so pisatelji, ki dobe neki kritičen odnos do svojega dela šele, ko ga vidijo postavljenega pred seboj, ko je iztrgano iz domačega okvira njih rokopisa ali pisalnega stroja. Tedaj šele se prične njih pravo delo črtanja, trebljenja, popravljanja, vrivkov, pripisov, spreminjanj in preoblikovanj. Tem pisateljem je tiskarniški stavek samo nujen koncept, iz katerega nastane včasih v končni redakciji neka popolnoma drugačna, tudi bistveno različna knjiga. Znano je, da je francoski romanopisec Balzac zahteval po štiri, pet in tudi več korektur. Njegove popravilo so bile ogromne. Spreminjal je po cela poglavja, črtal junake, vstavljal nove, skratka, vso knjigo predelal tako, da bi je čitatelj ne spoznal po prvotnem rokopisu. Zato pa je tudi često potrošil ves svoj honorar za plačevanje korektur. — Da mora poznati pisatelj vsaj glavne znake, ki so veljavni v tiskarniškem svetu za opravljanje korektur, je samo po sebi umevno.

Stavec, odnosno tiskarna, vsaj večja, ima običajno svoj pravopis, ki ga skuša uveljaviti pri publikacijah, ki pridejo iz njenega obrata. Ta stavec ali korektor, če je izkušen in res več svojemu poslu, je razsodnemu pisatelju pri opravljanju korektur najboljši sotrudnik in svetovalec. So pisatelji, ki vobče ne znajo čitati

korektur svojih stvari. Tiskarskih in pravopisnih napak kratkomalo ne vidijo, ker čitajo in pretehtavajo samo svojo misel in slog. Dasi ima zadnjo besedo pri določitvi pravopisa svoje knjige pisatelj sam, ki je tudi za knjigo sam odgovoren, vendar slovenska tiskarna bridko občuti, da Slovenci še nimamo popolnoma ugotovljenega pravopisa. Samo tako je mogoče, da piše skoro vsak slovenski pisatelj po svojih lastnih pravilih.

Hujša pa je stvar, če se prične stavec vmešavati pisatelju v njegov slog, v njegovo sintakso in izrazoslovje. Dobe se stavci in tudi korektorji, ki v preveliki gorečnosti prične pisateljev jezik natezati na svoje kopito. Tedaj se seveda pisatelj z vsem svojim temperamentom upre in na robovih krtačnih odtiskov se čitajo včasih prav interesantne glose pisateljve, ki veljajo stavcu ali pa korektorju. Odpor pisateljev (seveda, če je ta vreden svojega imena) je razumljiv. Pisatelj individualni slog se lahko razlikuje od dotedaj veljavnih sintaktičnih pravil. On riše življenje v različnih položajih in plasteh. Ta raznolikost položajev in plasti pa zahteva tudi izrazno in stilno raznolikost, če naj bo pisateljovo delo res živo. Ljubljanska ulica ne govori po pravilih Breznikove slovnice. Pravi pisatelj ne zajema svojega jezikovnega bogastva iz slovnice in besednjakov, temveč z ulice, iz salona, iz kmeta — iz živega življenja. Slovenski pisatelj še danes piše preveč papirnat in šolarski, ne pa resnično živ in neposreden jezik.

V vseh teh stvareh je pisatelju ideal in t e l i g e n t e n stavec, ki se zna umevajoče vživeti v njegov slog, slediti njegovim posebnostim, razumeti njegove «nepravilnosti»; ki sam od sebe popravi pisateljovo pisno napako in smiselno nadomesti slučajno izpali izraz — skratka, stavec, ki ni zgolj stroj, kateri mehanično reproducira pisateljev tekst, temveč ga spremlja z vso inteligenco, ki se zahteva od njegovega poklica. Poznal sem stavca, ki je v naglici spisan rokopis, sestoječ skoro iz samih besednih okrajšav, postavil brez okrajšav čisto točno in pravilno.

Tak stavec je pogosto jako zanesljiv kritik pisateljev. Iz lastne skušnje vem, da je isti stavec srednje čitljiv rokopis dobre stvari postavil skoro brezhbno, medtem ko je stavek čitliveje

pisanega rokopisa manj vredne stvari mrgolel tiskarskih napak. Pogosto se dogodi tudi, da tako zvani tiskarski škrat v slabi knjigi ni nič drugega, kakor — duhovit stavčev dovtip.

*

Nekoč so se knjige splošno pisale, tiskale in tudi čitale z veliko zbranostjo in pobožnostjo duha. Zbranost in pobožnost pa zahtevata — časa. Danes je vse podvrženo naglici. Pisatelj

producira rokopis, tiskarna tisk. Ročnega stavca je nadomestil strojni stavec.

To je povprečnost. Visoko iznad povprečnosti pa zore še vedno v tišini časa od desetletja do desetletja izredna in pomembna dela, resnične obogatitve človeškega duha. Da se ustvari take-mu delu tudi zares pomembna in izredna vnanja posoda, je naloga stavca in pisatelja, da se intimno srečata pri delu, kjer se stikata besedna in črna umetnost.

NEKDAJ, SEDAJ IN STROKOVNA IZOBRAZBA

MIROSLAV AMBROŽIČ

I.

Svoje dni je bilo življenje tiskarskega stanu pri nas čisto drugačno, kakor je danes. V njem so prevladovala «domače» razmere in blagostanje. Lastniki tiskarn so zaslužili dobro kljub temu, čeprav so delovni pripadniki «črne umetnosti» v prostem in poslovnem času visoko cenili rujno tekočino in se je v nekaterih tiskarnah delalo praviloma samo po tri dni na teden. Življenje je potekalo enostavno brez kakih izprememb. Vsako podjetje je računalo s svojimi stalnimi naročniki, ki so bili do skrajnosti zvesti in dobrodušni. Sem pa tja si je nakupila kaka tiskarna nove črke ali celo kak nov stroj, kar pa so bile osamljene znamenitosti. Izrazitega napredka v kateremkoli pogledu ni bilo. Nove sloge, kolikor se dá vobče o tem govoriti, smo pobirali iz nemških tiskovin, nekaj pa so prinašali oni, povečini zelo prijetni romantiki iz delavskih krogov, ki jim ni prizanesla nobena pomlad, temveč jih je prvo toplejše solnce izvabilo na pot s culo in palico ter društveno izkaznico, v tuje kraje, kjer so uživali dobrote prijazne narave, vstopili, kadar jih je sila k temu prignala, v delo ter se pri tem tudi kaj naučili ali pa so si pridobili vsaj širše obzorje.

Ti časi so pri nas skoro neizpremenjeni segali do vojne. Tiskarstvo je bilo rokodelstvo, ki je imelo tradicijo Gutenbergove klasične umetnosti in zaradi tega posebno umetniško obeležje, toda v zadnjih desetletjih pred vojno je to rokodelstvo samo dobro živelo, ni pa napredovalo. Tiskar je stavil in tiskal po sicer zelo

strogih strokovnih pravilih, ki pa so slonela na dogmah in so bila po večini brez druge utemeljitve, kakor sklicevanja na zlato rez, kar pa tudi ni bilo vselej na mestu. Zlata rez je pretrpela mnogo hudega, kakor je pretrpel tudi papir in kamen.

Tipografija je bila kot «umetnost» zadnja desetletja v težki krizi ne samo pri nas, temveč tudi v tujini, odkoder smo mi dobivali. Od tujine smo bili odvisni, in sicer ne samo zaradi tega, ker nismo imeli svojih grafikov, livarnic črk in izdelovalnic strojev, temveč nam je tujina tudi tako ugajala, da smo slepo prevzemali in slepo spoštovali vse, kar je bilo tujega.

Pa kaj je dajala takrat tujina?

Tipograf je odvisen od črk in okraskov, ki jih vlite najde v svoji omari. S tem sredstvom mora delati. Toda v drugi polovici prejšnjega stoletja so nastajali v nemških livarnicah črk, ki so bile v svetovnem pogledu vodilne in odkoder smo tudi mi prejeli svoj material, proizvodi, ki so spominjali na vse prej, kakor na klasično črno umetnost Gutenberga, njegovih sodobnikov in vrednih naslednikov. Livarnice so med seboj tekmovala z novostmi. Po proizvodih pa lahko sklepamo, da livarnice niso imele umetnikov, ki bi mogli dati res kaj dobrega ali pa taki umetniki zanje niso prišli v poštev. Tako so nastajale črke in okraski, ki so trenutno dajali novosti, toda bile so brez vrednosti.

Po večini za lase privlečena in dogmatična pravila za oblikovanje stavka so pokvarila

našim ljudem okus in vsak zmisel za slog. Potem jih je zbegala še secesija, ki je omajala deloma celo glavna in trdovratna pravila o razporeditvi vrst, o namestitvi ozkih, širokih, šibkih, močnih, strnjenih in razprtih vrst, o namestitvi črt in okraskov, tako da smo prišli v dobo, ko je zmisel za okus, slog in razdelitev prostornine padel tako globoko, da se je našim najboljšim tiskarjem zdelo lepo tisto, kar je bilo postavljeno iz novih črk in okraskov, to se pravi: z onim materialom, ki ga je ona tiskarna najzadnje dobila in ga druge tiskarne «po možnosti» še niso imele. Tipi črk in okraskov različnih, popolnoma nasprotnih slogov so se vrstili v takratnih tiskovinah brez kakršnekoli enotnosti ali brez sloga. O tem se lahko prepričamo z izdajami najznamenitejših del iz onih časov, ki so izšla v najboljših in najbogatejših naših tiskarnah.

Takrat je bil naš stavec najbolj zbezan. S svojim pokvarjenim okusom pa je ubiral pot za tujino, kolikor je pač mogel to pot zadeti ali pa jo je zgrešil.

Litograf, zopet kot rokodelec, je tudi sledil temu, kar je videl pri tujcih; če je bilo dobro ali slabo, o tem ni dosti razmišljal. Umetnost je zvonka beseda, toda kaj pomeni, to pojmuje vsakdo tako, kakor pač razume.

Drugih panog tiskarske stroke takrat še nismo imeli.

Kakor smo bili odvisni od tujine, tako smo prišli tudi v krizo po velikem delu tudi pod vplivom tujine. Dasi tujina ni padla v celem svojem obsegu tako, kakor se je to zgodilo pri nas, vendar tudi zunaj ni bilo rožnato. Naša najboljša dela še vedno z uspehom lahko primerjamo s povprečnimi deli tiste tujine, ki je bila vodilna. Drugi del tujine pa, ki nam tudi nikoli še ni bil za vzor, je občno krizo prenašal, kakor se vidi iz njihovih proizvodov, še težje.

II.

Po vojni se je stvar temeljito preobrnila. Razvoj tehnike med vojno vobče je prinesel tudi na tiskarskem polju nebroj novosti. Vplivi fotografije, ki je že mnogo poprej dala tiskarstvu čisto novo smer, so prišli k nam. Iznajdbe in izpopolnitve so se vrstile druga za drugo. S smelo naglico so nastajala in še nastajajo nova

proizvajalna sredstva. Poskusi zadnjih desetletij, ki so bili pred kratkim še problemi in tudi neverjetne zadeve, danes dozorevajo in se uveljavljajo.

Poleg tega je v tiskarstvo zopet stopil umetnik. Potreba, ki jo je narekoval razvoj stvari po vojni, zlasti medsebojno tekmovanje, ki se je začelo razvijati na novi, napredni in lepotni podlagi, je zahtevala baš v tej stroki drugačno postopanje. Reklama, ki ji služijo v veliki meri tudi tiskovine, se je začela razvijati v pravcu umetniškega ustvarjanja, ker so veliki narodi z velikim gospodarstvom spoznali, da reklama kot sredstvo pridobivanja učinkuje s svojim ugodnim vtiskom, ki je dosegljiv samo z umetniškim proizvodom.

Livarnice črk in okraskov so morale uvideti umetniški pomen in vrednost svojih predhodnic v klasični dobi.

Litografski risar, ki ni bil dosegel take višine, da bi bil v stanu umetniško ustvarjati, je zaostal, na njegovo mesto je stopil umetnik-grafik.

Gospodarska kriza je zahtevala in zahteva še danes največjo dosegljivo produkcijo. Delo se mora vršiti danes naglo bodisi z roko, bodisi s tehničnimi pripravami in stroji. Delo rok se nadomešča s stroji, počasni stroji so doživeli, danes velja brzina.

Nas je tok časa vzel s seboj. Nabavili smo si stavni strojev, postavili razmeroma velike rotacijske stroje in vpeljali mnogo novih priprav za izdelavo časopisov ter drugih del. Ustanovili smo lastne kemigrafije, dočim smo dobivali izdelke te vrste poprej od drugod. Vpeljali smo offsetni postopek in fotografsko litografijo, nabavili vse potrebno za reprodukcijsko tehniko in končno so se pojavile še tiskarne za tisk iz izdolbenine v bakru.

Če človek primerja prve tiskarske zavode, ki jih imamo danes, glede opreme s tiskarnami zadnjega desetletja pred vojno, se mora čuditi naravnost ogromnemu napredku prav za prav kratke in nikakor gospodarsko rožnate dobe.

Kaj pa delovna moč?

Naš delavec je soliden, napreden in ukazeljen ter ima podlago za razvoj. Ni pa imel prilike za izobrazbo. Tako ga je razvoj časa glede tehnike in glede kakovosti dela v marsi-

čem prehitel. Razen tega trpi še na starih tradicijah, ki spadajo v minule čase.

Naš stavec je vedno kolikor toliko zbeگان, ker je imel pokvarjen okus in danes še nima dovolj prilike, da bi si ga izboljšal. Slediti umetniku, če ga ne razume, pa se mu rado upira, ker se v tem čuti zapostavljenega.

Tiskarju je še najbolje, ker ima moderna sredstva za delo, vendar se dostikrat ne zna prav pripraviti k njim. Manjka mu pregleda, ki bi mu ga mogla dati temeljita izobrazba v strojni tehniki.

Litograf spoznava, da ne dosega višine današnjega osnutka.

V reprodukcijah si prizadevamo dobivati najnovejše iznajdbe, ki jih vsakdo rad prikriva; ki so zavarovane s patenti in za katere je treba deloma posebno izobraženih kemikov in sredstev, ki jih mi še nimamo.

S tem pa nisem rekel, da so naši izdelki praviloma slabši od drugih; zaradi tega moram ugotoviti, da se moramo baš temu čuditi, da še toliko proizvajamo.

Iz tega nastane vprašanje: kaj šele pa bi bilo mogoče proizvajati, če bi imeli res primerno strokovno izobrazbo, ki je danes nimamo?

In kakšna naj bi bila ta izobrazba?

Na to bom poskusil odgovoriti prihodnjč.

ŠEST RESNIC O TUJKAH

A. S O V R È

Vse bolj kakor v lirsko umetnino, bodi že njena beseda vezana ali ne, sodi tujka v glumo, satiro, zabavljiv epigram in kar je še takega. Za primer utegne rabiti zopet Župančič, recimo s prevodom Cyrana, dalje z odlomki Jerale — zakaj naj bi bili fragmenti bolj, ne vem — ter z epigrami. Okolje, v katerem se razustni Gaskonjec giblje, zahteva preneke kratj sočnih, krepkih, dà, robotih rékel, in v tej družbi ima tudi tujka domovinsko pravico. A vendar ni jezikovni blagoslastnik, kakršen Župančič hvala Bogu je, z drugorodnimi cibébami v prevodu nikjer preradodaren, dasiprav bi bil baš tu kak skok prek ojníc če že ne dopusten, pa vsaj opravičljiv. Isto opazujem v Jerali: kar ima koli tujk, vse so nevsiljive, po večini celo neutrpne, porazdeljene pa na poedine odlomke tako, da se njih uporaba vseskozi strinja z že imenovanim načelom o «čistem» sredstvu: v lagodnem kramljanju hudiča z debeljakom jih je menda petnajst, v ritmično težkem drugem poglavju samó tri, v Intermezzu (čemu?) sedem — profesorja, doremifov in basa ne štejem —, v tretjem poglavju, kjer poje zopet čista pesem, pa nobene, kajti «kristalen» mi ni tujka; vsegà torej pet in dvajset, in to samih dobrih znank, ki ne potrebujejo tolmača. In če pogledam končno še v epigrame, se mi ustavi oko na primer ob preimenitnem, krinolinsko nafifuljenem «hiperarciestetu», ki stoji v svoji okolici tako moško na visokih hoduljah, da bi plačal človek za sleherno njegovih črk po unčo zlatá, ko bi imel zlato žilo, kajpak.

Kot pričo za manjšo vrednost in neplemenitost tujke v primeri z domačo besedo naj navedem še pokvečeno obojče «prevaránt», ki ima na domanje deblo vcepljeno tujo končnico -ant, recimo da po

vzgladu «jubilanta» in «muzikanta». Zapisal je besedo zopet Župančič, ka-li; ali jo je slišal ali sam naredil, ne vem, vsekakor je na svojem mestu po svoje dobra in učinkovita, ker ji daje tuji repék vse ostrejši, ujedljujejši pomen kakor odnosna domačinka «váralec». (Sleparju prevaránt seveda ni kos.) Obrazilo -ant ima domalega isto moč kot -uh, -avt in druge take pripone, na primer v besedah pačuh, zmikavt, šušmar itd. Za take ljubeznive pridevke, da ne rečem psovke, je tujka po svojem nežlahtnem rodu zmerom pripravna. Zategadelj mi Bog ne daj, da bi moral biti prej ali slej kakršen že koli «jubilant»!

Nadaljnja slaba lastnost tujke je njena kratkoživost. Dokaz za to bi bil na osnovi slovenskega slovstva precej težaven ali vsaj nepopoln, ali tem laže se je prepričati o resničnosti trditve po spisih nemških pisateljev. Že velika večina tujk, ki so jih rabili nemški klasiki, je danes deloma povsem odmrta, deloma pa izpremenila svoj nekdanji pomen v smeri razvrednotenja, čeprav so bili sodobni pisci trdno uverjeni, da si brez njih domači jezik ne more pomagati. Domalega vse tujke, ki so bile še v 18. in celo v začetku 19. stoletja v splošni rabi, se nam predstavljajo danes kot šegávo, večkrat celò smešno načičkane čečice — Nemeč bi dejal «putzig» —, spake, da jih danes pač noben izobraženec, če ima količkaj okusa, ne jemlje več na jezik. Kdo takih bi v našem času resno tvegá grdunko «arivirati» v pomenu dospeti, besedo, brez katere še sam Heine ni znal povedati, da je prišel, kamor se je bil namenil? Ali «délicatesse» v pomenu nežnosti, tenkočutnosti, ali «parlirati» ali «rendez-vous», ali «responsable» ali «traitable», same «nenadomestljive species, so sich nicht baš

teutschen lassen», kot bi dejal nemara kak jezikovno mevžasti humanist davno minulih vekov? O pač, tvegajo jih že, tvegajo, tudi danes še: saj je našel glagol «arivirati» enakovrednega brata v čisto modernem, že prej imenovanem «aterirati», toda kdor ga je zanesel v slovenski časnik, naj ne zameri opazke, da zveni beseda iz obraženih ust zelo neizobraženo. Razun «rendez-vousa» me dražite še dve tujki «miljé» in «niansa», o kojih nadomestljivosti je bil v polpreteklem času tudi slovenski omikanec dodobra prepričan. No, prva je danes, bodi ga Bog zahvaljen, tako popolnoma ob vrednost, da nas je kratko in malo sram, jemati jo od kuharic na pòsodo — zakaj drugje je ne najdeš več —, druga in tretja sta pa tudi že tóliko oguljena novca, da vselej strahoma pogledam okoli sebe, kadar še v naglici ž njima plačujem. Slovenci smo čudni ljudje: ker je veljal «mirljöh» Nemcem kar desetletja za véliko razodetje, smo si ga slepo po njih prilastili tudi mi, nismo pa šli gledat, ali se zdi beseda, recimo, tudi Angležem taka za vse porabna «panaceja», da se še sam po nepotrebnem učenostno izrazim. Ko bi bili le-tó storili, bi se bili utegnili poučiti, da se angleščina, ki glede jezikovnega zaklada in točnosti izrazoslovja gotovo ne zaostaja za nemščino, slej ko prej zadovoljuje z domačinkami circle, community, company, province, set, society, sphere, surrounding, world, pa je vendar vedno jasno, kaj hoče s tem ali onim navedenih izrazov povedati. Na podoben način zadostujejo tudi Slovencu izrazi okolica, okolje, plast, sloj, družba, svet, vzdušje, ozračje, krog, soseščina, življenje in gotovo še kakih deset drugih, od katerih je sleherni na svojem mestu točnejši, bolj pošten in razumljivejši mimo gobavega «miljéja». Z množino domačih izrazov je tudi za prepotrebno «nianso» dodobra poskrbljeno, seveda le takemu, ki ne prisega brezpogojno na edinstveno vrednost tujke; prijatelja tujk ne bom prepričal, tudi če bi mu nanosil tisoč dobrih izrazov za enega tujega; trdil bo venomer, da tujke jezik bogatijo. Saj ga res, to vem sam, vprašanje je le, kakšne in katere. Ne lepša ga pa domalega nobena. V neki nemški glumi poskuša pisec na učinkovit način «miljeju» do živca. Kuharica ima dva ljubimca, dimnikarja in peka; le-tá jo izmenoma obiskujeta, ne da bi drug za drugega vedela. Nekoč pa nanese, da se naletita ob istem času v kuhinji. Grom in strela. Kuharica ju tolaži, češ: «Ihr werdet uns doch nicht dieses wunderscheene Mirljöh verderben!» Na vprašanje, kaj «Mirljöh» pomeni, jima razloži: «Wißt's, was so die Leit mit a Bildung sind, die sagen halt, wann drei so gemiatlich wie wir beisammen sitzen, nicht

Gesellschaft oder so was, sondern sie sagen halt Mirljöh.» (Engel.) Junaka se pomirita, in «mirljöh» spokojno kraljuje, kjer mu je mesto, to se pravi v kuhinji. In tam naj tudi ostane! Za iztrebljenje «nianso» si je pridobil v Nemcih nedvomno zaslugo mazač, ki je pred leti zvaril sredstvo za barvanje las in ga pošiljal v svet pod prelepim imenom «Nüancin». To je zbudilo mnogim «niansnikom» le nekoliko vesti, da so se jeli zloglasne tujke pomalem sramovati. Danes izginja čedalje bolj, in tudi pri nas, ki korakamo vsepovsod v zadnji četi, njeno gospostvo ni več neomajno in neoporečno.

«Če je pa taka,» bi utegnil kdo opomniti, «da tujke vrednost počasi izgublja alj da celo odmirajo, čemu potem boj proti njim? Saj jezik sam skrbi, da se pregostega tujega ščavja polagoma opleva, in ni treba, da bi plažo s silo rvali in populili nemara s slabim vred tudi kako rastlinico, ki bi se utegnila prilagoditi domači zemlji!» Ni tako. Res je sicer, da jezik ob časih najgostejšega plavja najbolj živahno izločuje, vsegà pa le ne zmore in nesnažna usedlina zmerom ostaja; dotoku tudi nikoli konca ni, na staro, čeprav še tako tenko plast seda druga, na to tretja, in uspeh je — splošna zablachenost. In končno, čemu naj bi jezik sam po sebi opravljal večno neuspešno Sisyphovo delo, namesto da bi usmerjal svoje sile v plemenitejše, stvariteljno udejstvovanje, rajši, ko pa da bi jih tratil za često brezplodno trebljenje svoje struge. Prav v poslednjem času se nam vsiljuje nova cvetka, «tonfilm», in kar bati se je, da se utegne prijeti, po starem, preizkušenem stavku, da je pri nas vse mogoče. Naša dolžnost je, da strupeno zélišče izrujemo, preden dobro požene. In če za «tonfilm» ne veš drugega izraza nego «glasni» ali «glasovni» ali «zvočni» film, kot piše isti dnevnik, ki prinaša «tonfilm», rabi ga brez strahu in pomišljanja! Nobeden imenovanih pridevnikov ni za izražanje «Ton-a» ‚pravilen‘, toda vprašam te, alj je «Tonfilm» ‚pravilen‘? Ali je «Kunstmaler» ‚pravilen‘? Ali je «Zuckerbäcker» ‚pravilen‘ in deset tisoč drugih podobnih sestavljenk? Mar «Kunstmaler» umetnostslika? Mar «Zuckerbäcker» sladkor peče? Ne tega ne onega, pa ste besedi le dobri, naravnost zavidljivo dobri, in zgolj omejen slamogriz ju utegne godrnjavo preščipavati! Od zgoraj omenjenih pridevnikov je po mojem okusu najboljši «glasni», to pa zbog tegà, ker je najbolj drzen, najbolj kipovit in najmanj ‚pravilen‘. Osvojimo si ga, in jaz bi po desetih letih rad pòznal godrnjavsa, ki bi mu utegnil očitati, da je v tej zvezi ‚nápačen‘! (Se bo nadaljevalo.)

Dobre knjige — različno govoré, a eno vem: najboljše, kar je kdo našel v srcu, je vsak dal knjigi in po njej izročil tudi meni. Najlepše misli, najvišje hotenje je zaupal knjigi, po knjigi meni. Misli vsega življenja, spoznanje vsega iskanja je vdihnil knjigi — tudi zame. Delo in trud dolgih let je vsejal v razore teh listov, v trpljenju morda, v pomanjkanju in žalosti — sad trgam jaz! Meško.

SLOVENSKA BIBLIOGRAFIJA ZA LETO 1929

SESTAVIL J. ŠLEBINGER

55. **Knjižnica Podmladka Rdečega križa...**
II. zvezek: Važnejše domače zdravilne rastline v besedi in podobi z navodilom, kako se nabirajo in suše. Priredil dr. Stanislav Bevk. 82 str.
III. zvezek: Dr. Ivo Pirc: Naše zdravje. 52 str.
298. **Knjižnica, Prevodna.** V Ljubljani. Založila Tiskovna zadruga. Natisnila Delniška tiskarna, d. d. 8°.
12. F. M. Dostojevskij: Selo Stepančikovo in njegovi prebivalci. Humoristični roman. Poslovenil Vladimir Levstik. 1929. 244 str.
299. **Knjižnica, Socialna, Zveze društev privatnih nameščencev Slovenije v Ljubljani.** Založila Zveza društev privatnih nameščencev. Natisnila Delniška tiskarna, d. d. 8°.
II. zvezek. Dr. Stojan Bajič: Izvršba na prejemke zasebnih nameščencev. 1929. 24 str.
300. **Knjižnica, Strokovna, Higijenskega zavoda kraljevine Jugoslavije v Ljubljani.** Založil Higijenski zavod kraljevine Jugoslavije. Natisnila Jugoslovanska tiskarna. 8°.
Zvezek 2. Dr. Bojan Pirc: Merjenje uspehov socialno-higijenskega dela. 1929. 35 str.
301. **Knjižnica, Znanstvena.** Založila Družba svetega Mohorja v Celju. 8°.
Druga knjiga. Dr. Anton Jehart. Iz Kaire v Bagdad. Slike iz svetopisemskih dežel. 1928/29. 379 str., 62 str. slik in dva zemljevida.
Tretja knjiga. Aleš Ušeničnik: Knjiga o življenju. Nova izdaja. 1929. 208 str.
302. **Koledar 1930.** V Ljubljani. Urednik Emil Podkrajšek. Natisnila Delniška tiskarna d. d. (1929.) V. 8°. 120 str.
303. **Koledar, Beležni,** za navadno leto 1930 z domnevnim vremenskim poročilom v posameznih mesecih. Tisk in založba tiskarne «Slovenija» d. z o. z. v Ljubljani. (1929.) Blok: 14,5 × 24,5 cm.
304. **Koledar Cankarjeve družbe 1930.** Izdala in založila Cankarjeva družba. Tisk Ljudske tiskarne v Mariboru. (1929.) V. 8°. 168 str.
305. **Koledar, Dr. Černetov,** Poslovni. 1930 (zajedno poslovni adresar Jugoslavije, 2. god.). V Ljubljani. Izdaja dr. Černe Ivan. Štamparija Merkur. 1929. 4°. 175 str.
306. **Koledar Družbe sv. Mohorja.** 1930. Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celju. (1929.) V. 8°. 176 str.
307. **Koledar Goriške Matice za leto 1930.** Izdala in založila Goriška Matica v Gorici. Ovitek in vinjete je narisal Tone Kralj. Natisnila tiskarna Edinost v Trstu. 1929. 4°. 112 str. in oglasi.
308. **Koledar Goriške Mohorjeve družbe za navadno leto 1930.** Izdala in založila Goriška Mohorjeva družba. Natisnila Katoliška tiskarna v Gorici. 1929. V. 8°. 154 str. in oglasi.
309. **Koledar, Gospodinjski,** Jugoslovanske matice za navadno leto 1930. Letnik IX. Uredila Utva (Ludmila Prunkova). Založba «Jug» v Ljubljani. Tiskal Maks Hrovatin. 1929. V. 8°. 180 str. in oglasi.
310. **Koledar, Klaverjev misijonski,** za leto Gospodovo 1930. Leto četrto. Izdala Družba sv. Petra Klaverja za afriške misijone. Prepis in prevod prepovedan. Ljubljana. Založila Družba sv. Petra Klaverja. Natisnila Jugoslovanska tiskarna. 1929. M. 8°. 96 str.
311. **Koledar, Kmetijski,** za leto 1930. VI. letnik. Založila Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani. Natisnili J. Blasnika nasl. (1929.) 16°. 270 str.
312. **Koledar Kmetске zveze za navadno leto 1930.** Izdala in založila Kmetiska zveza. V Ljubljani. Natisnila Jugoslovanska tiskarna (1929.) 16°. 208 str.
313. **Koledar, Misijonski,** za leto 1930. Enajsti letnik. Založilo misijonišče v Grobljah, pošta Domžale. Natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. 1929. 8°. 111 str. in 8 l. slik v bakrotisku.
314. **Koledar Nabavljalne zadruge državnih službencev v Mariboru r. z. z o. z. 1930.** Samozaložba. Tisk Mariborske tiskarne. (1929.) V. 8°. 136 str. in oglasi.
315. **Koledar, Obrtniški,** za navadno leto 1930. Izdala in založila Zveza obrtnih zadrug v Ljubljani. Natisnila tiskarna «Merkur». (1929.) 16°. 176 str.
316. **Koledar, Trgovski,** za navadno leto 1930. XVI. letnik. Izdalo in založilo društvo «Merkur» v Ljubljani. Uredil Fran Zelenik. Tisk tiskarne «Merkur». (1929.) 16°. 160 str. in oglasi.
317. **Koledar, Trgovsko obrtno industrijski,** 1930. Letnik III. Izdaja konzorcij T. O. I. Tiskajo J. Blasnika nasl. Univerzitetna tiskarna in litografija d. d. v Ljubljani. (1929.) V. 8°. 160 strani.
318. **Koledar, Veliki,** Kmetijske matice za leto 1930. V. letnik. Založila Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani. Tiskala J. Blasnika nasl. Univerzitetna tiskarna in litografija d. d. 1929. V. 8°. 112 str. in oglasi.

519. **Koledar** (Vestnik) XLIV. šolske Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani za navadno leto 1930. Izdalo in založilo vodstvo. V Ljubljani. Tisk Narodne tiskarne. 1929. 8°. 128 str. in oglasi.
520. **Koledar** za navadno leto 1930. Izdal in založil Oblastni odbor Udruženja jugoslovanskih železničarjev in brodarjev v Ljubljani. Tiskala tiskarna «Merkur». (1929.) 16°. 187 str.
521. **Koledar**, žepni, 1930. Natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. (1929). Blok: 6×10,5 cm.
522. **Koledarček**, Delavski, 1930. II. letnik. Izdala in založila Delavska založba r. z. z. o. z. v Ljubljani. Natisnila Jugoslovanska tiskarna. (1929.) 16°. 64 str.
523. **Koledarček**, Orlovski, za navadno leto 1930. Ljubljana. Izdala Slov. orlovska zveza. Založila Društvena nabavna zadruga. Natisnila Jugoslovanska tiskarna. (1929.) 16°. 86 str.

OSNUTKI ZA PLAKAT LJUBLJANSKEGA VELESEJMA

Uprava Ljubljanskega velesejma je razpisala natečaj za osnutke: za plakat X. mednarodnega jubilejnega velesejma; za plakat vsedržavne šumarske in lovske razstave in za spominsko diplomu za razstavljalce. Ocenjevalna komisija je nagradila tri plakate za velesejem in en osnutek za spominsko diplomu. Tri osnutke za velesejmski plakat je

odkupila. Osnutkov za vsedržavno šumarsko in lovsko razstavo ni odobrila z utemeljitvijo, da niti idejno niti po izvedbi niso primerni. Zaradi zanimivosti prinašamo vse osnutke, ki so bili predloženi. Osnutki so bili izdelani v naravni velikosti okrog 70×100 cm ter so barvasti. Edino Šajnov osnutek za spominsko diplomu je izdelan v barvi sepia s polovičnimi toni.

I. nagrada. Inž. arh. Janko Omahen (Delniška tiskarna).

Osnutke nam je dala na razpolago uprava Ljubljanskega velesejma.

Avtotipije po fotografičnih posnetkih je izdelala Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Diploma, ki je dobila nagrado. Evgen Šajn (Delniška tiskarna).

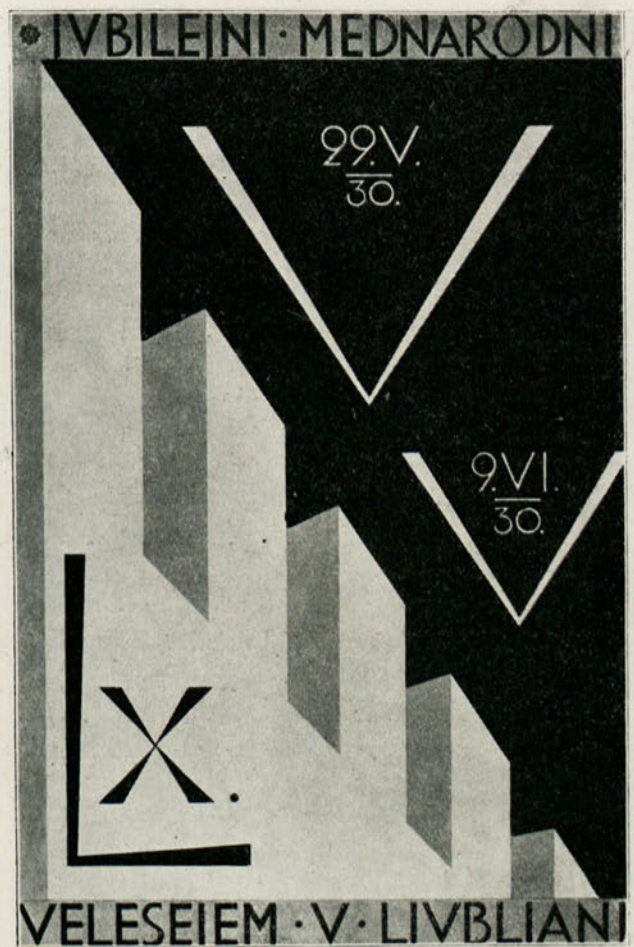
II. nagrada. Evgen Sajn (Delniška tiskarna).

III. nagrada. Inž. arh. Döm. Serajnik (Delniška tiskarna).

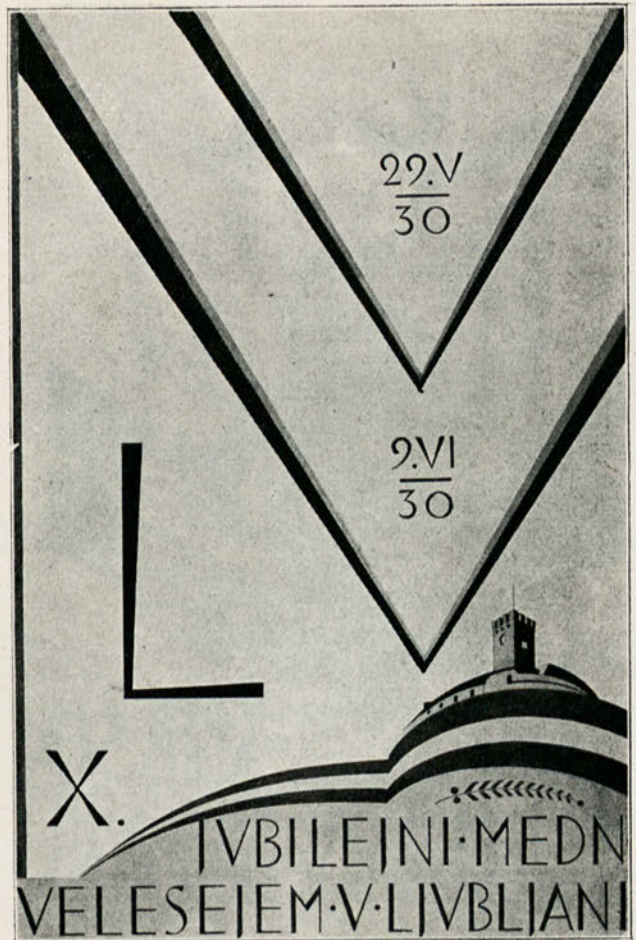
Odkupljen. Prof. A. Sirk.

Odkupljen. Inž. arh. Emil Navinšek.

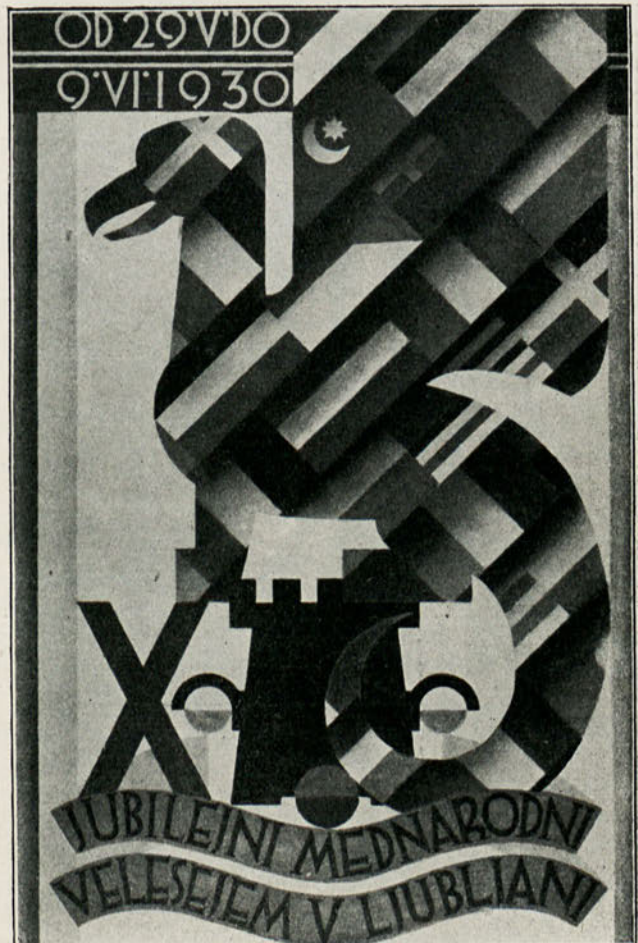
Odkupljen. S. Skružni.

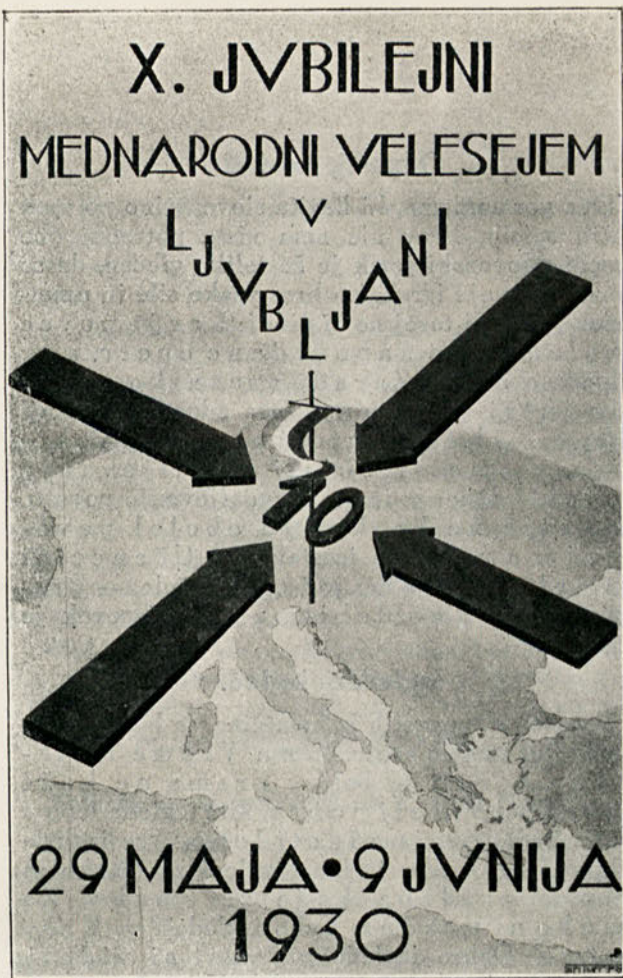
Zavrñjen. Avtor neznan.

Zavrñjen. Avtor neznan.

Zavrñjen. Inž. arh. Janko Omahen.

Zavrtnjen. Avtor neznan.

Zavrtnjen. Avtor neznan.

Zavrtnjen. Avtor neznan.

Zavrtnjen. Inž. arh. Dom. Serajnik.

JEZIKOVNO REŠETO*

UREJUJE DR. KOLARIČ RUDOLF

Zmago sta pri tekmi odnesla dva drvarja.

To napako čitamo neštetokrat po naših športnih poročilih. Pri tem pa se človek nehote vpraša, kam neki sta jo odnesla. Zmago sta odnesla je germanizem. Nемеc bi tukaj lepo rekel: Den Sieg haben davongetragen.

Po slovensko pa je prav le: Pri tekmi sta zmagala dva drvarja. — In to je sedaj tudi jasno.

Iz takih primerov lepo vidimo, da Slovenci še vse preveč tičimo v čisto nemški miselnosti. Zato nam je treba resnega dela in veliko dobre volje, da se otresemo te tuje miselnosti. Ko pa se bomo naučili slovenski misliti, bomo znali tudi slovenski pisati.

Kč.

Predstoječ.

S to besedo si mnogi pomagajo, ko ne vedo, kako bi izrazili nemški bevorstehend ali vorstehend. Naj bi mislili po slovensko, pa ne bi bili v zadregi. Bevorstehend je slovenski: bližnji, bližajoč se, n. pr.: stric nas poseti za bližnje, ali bližajoče se praznike — vorstehend pa izražata besedi: sprednji ali zgornji; n. pr. izraz v sprednjem ali zgornjem stavku je lep.

A. M.

Pristopiti k čemu.

To je najnovejša cvetka v naših dnevnikih. Zopet prevod iz nemščine: an etwas herantreten. Slovenski se to glasi: lotiti se česa, začeti kaj, razpravljati. Kar smo politično svobodni, se jezikovno vedno bolj zasužnjujemo, posebno naši politični dnevniki se prav kosajo v posnemanju nemškega izvajanja.

A. M.

Čigav, čigaver, čigar, čij.

Vsi ti zaimki se nanašajo samo na imena moških bitij v ednini. Napačno jih je vezati z drugovrstnimi samostalniki, bodisi z moškimi ali ženskimi. Prav je torej: oče, čigar klubuk, napačno pa: drevo, čigar sad, prav: drevo, katera ali kojega sad; napačno: dnevniki, čijih članki, prav: dnevniki, katerih ali kojih članki.

A. M.

* V 6. številki «Slovenskega tiska», str. 100., popravi v članku Rdeč, rjav: rumen: zgodovinsko-historični pravopis v zgodovinsko-etimološki pravopis!

Urednik.

Odpasti, izostati.

Dva germanizma, ki kazita slovenščino po vseh naših spisih. Prav nič nam nista potrebni obe besedi. Slovenski jezik je že toliko gibčen, da se lahko po svoje izražamo brez vsake sile in umetničenja. Zakaj torej ne bi pisali: Ker je pevec obolel, ne bo napovedane opere, a ne: odpade opera. — Zaradi praznika ne izide jutri «Narod», a ne: odpade jutrišnji «Narod». — Ker pisatelj ni poslal rokopisa, nismo priobčili nadaljevanja povesti, a ne: je izostalo nadaljevanje povesti. — Petja ne bo, ker je obolel pevodnja; a ne: Petje izostane. — Učenec ni prišel v šolo, a ne: je izostal iz šole. — Prispjevka nismo dobili, a ne: prispevek je izostal.

A. M.

Izgledati, izgled.

Teh besed, povzetih iz nemščine, se lahko ogiblujemo ker imamo svoje. Mesto: Vreme ne izgleda dobro je bolje: Vreme ne kaže dobro, ni videti dobro. Žito izgleda lepo = Žito je lepo, je videti lepo. Vse izgleda tako = Vse kaže tako. Izgledi za smuko so neugodni = Slaba kaže za smuko. Za smuko ni ugodno. Kako izgledaš? = Kakšen si? Dobro izgledaš = Čvrst si videti, obraza si zdravega.

A. M.

Stavljati, staviti.

V novejšem času čitamo večkrat glagolsko obliko stavljati. Zanesla jo je v spise ali nevednost ali slepo posnemanje. Glagol staviti je sam na sebi nedovršnik, ne pa dovršnik, torej je nemožna oblika stavljati.* Da je staviti nedovršnik, nam priča njegova obila raba. Saj pravimo: hišo staviti, mejnike staviti, besedo staviti, zlate gradove si staviti v oblake (Preš.), pijavke, koze staviti itd.

A. M.

Predlogi.

V rabi predlogov se veliko greši. Napačno je pisati: 1.) v od nas neodvisnih razmerah, prav v razmerah, od nas neodvisnih, ali ki so od nas neodvisne; 2.) pred in za vrtom, prav: pred vrtom in za njim. — Te dni sem celo čital: od in v korist, to je: od koristi in v korist, prav bi bilo samo: v korist. Imamo pa nekaj zloženih predlogov. Le-ti so: izza, iznad, izpod, izpred. Vsi se vežejo z roditeljskim. Tudi predlog za se veže s prislovnimi določili, n. pr. obleka za na kmete, slama za pod noge.

A. M.

* Ta oblika je narejena nalično tako, da je k pravilnemu ponavljalnemu postavljanju (k dovršniku postavljanju) nastal tudi nesestavljen glagol stavljati, ki je nedovršen.

Urednik.

Gre se za kaj.

- 1.) Kadar se gre za kako važno zadevo... —
- 2.) Nadalje se je šlo za ureditev vprašanj... —
- 3.) Če se gre za denar, je prijateljstvo hitro pri kraju.

To napako najdete vsak dan po naših časnikih pa tudi drugod. Napačno pa je gre se zato, ker je *i t i* neprehoden glagol in kot tak ne more imeti pri sebi predmeta v tožilniku, seveda tudi povratno-osebnega zaimka se ne. Neprehodni glagoli (n. pr. spim, sedim, stojim, grem, skačem, rastein, klečim, mrem, letam itd.) prav za prav sploh ne morejo tvoriti trpnih oblik. Postavite si h glagolu spim (in drugim) povratni zaimek se, pa boste videli, kakšno neumnost boste dobili. Ta povratni se je nastal po nemškem *es handelt sich*.

Naši stavki so slovenski prav samo tako: 1.) Kadar gre za kako važno zadevo. — 2.) Nadalje je šlo za ureditev vprašanj... — 3.) Če gre za denar, je prijateljstvo hitro pri kraju. Kč.

Nahaja se = befindet sich = se trouve.

Glagol *nahajati* najdemo nešteto krat napačno rabljen v dnevnem tisku in v lepi knjigi; celo slovenske šolske čitanke, ki bi pač morale imeti najlepši jezik, so je mnogokrat polne. Naj navedem samo par primerov te grde napake: 1.) Že v 13. stoletju se nahaja med tržaškimi meščani mnogo imen slovenskih priseljencev. — 2.) Hiša se nahaja blizu kolodvora. — 3.) V dolini se nahaja zelen travnik. — 4.) Na koncu njive se nahaja drevo. — 5.) V Beogradu se ta čas nahaja ban savske banovine g. X. Y. — itd.

Nahajati je nedovršen glagol k dovršnemu *najti*. Zato je raba tvornega načina tega glagola popolnoma pravilna, n. pr. Na slovenski zemlji tja do 12. stoletja ne nahajamo mnogo mest in trgov. Trpna oblika *nahajati se* pa je za slovenščino nemčizem (*sich befinden*); nemščina je to rabo povzela po francoskem *se trouver*. Slovenščina sploh ne ljubi trpnega načina, posebno še, ker ji je mnogokrat dvoumen. Če rečem n. pr. *hvali se*, potem ne veš, ali sam sebe hvali, ali pa ga drugi hvalijo.

Namesto *nahajati se* rabimo v slovenščini različne druge glagole, ki nam jasneje in točneje povedo smisel stavka, tako n. pr. *tvorni nahajati*, *biti* (pomožnik), *bivati*, *prebivati*, *ležati*, *stati*, *muditi se* itd.

Zgornji primeri se morajo prav in lepo glasiti takole: 1.) Že v 13. stoletju nahajamo (ali: imamo) med tržaškimi meščani mnogo imen slovenskih priseljencev. — 2.) Hiša je (ali: stoji) blizu kolodvora. — 3.) V dolini leži (ali: je) zelen travnik. — 4.) Na koncu njive stoji drevo. — 5.) V Beogradu se mudi (ali: biva) ta čas ban savske banovine g. X. Y. Kč.

TERMINOLOGIJA

Beljen — gebleicht
betnica — Kolbenstange
blažilka, zračna — Luftbremse
čeljust (prednja, zadnja) glave pri dvigalu —
Elevatorbacke (vordere, hintere)
čelnica — Frontplatte
čelnica, spodnja — Sammlereintrittsplatte
čelnica, zgornja — Magazinaustrittsplatte
črtanka — Tabelle
debelina slike — Bildstärke
delo, dejansko — effektive Arbeit
delo, izsekalno — Stanzarbeit
držalnik (matične nosilke) — Gleitschuh an der
Matrizen-Führungsstange
drog, uravnavalni — Gewichtsausgleichsstange
drsalo, razlagalno — Ablegeschlitten
drsalo, zbiralno — Sammlerschlitten
držalo za vrste — Winkelhaken zum Zeilenschiff
dvigač za matice (eno-, dvorogljati) — Matrizen-
Hebeschieber (ein-, zweizinkiger)
gladilnica — Satinierwerk, Glättapparat, Glätt-
maschine
glava, gornja, za dvigalo — oberer Kopf zum
ersten Elevator
glava pri dvigalu — Elevatorkopf
gošča (svinčena) — (Blei) krätze
grabljice pri klaviaturi — Klaviaturrechen
gred — Welle
gred, gonilna — Antriebswelle
gred, sesalna (pri avtomatičnem vlagalniku) —
Saugstange
izpahovalnik, ročni — Zeilenausstoss(Hand)hebel
izrezkovanje — Ausfräsung
izsekalo — Stanze
izsekavati — stanzen
izsrednica — Exzenterscheibe
izsrednik — Exzenter
jarem — Joch
jermenica — Riemenscheibe
kavelj, varovalni — Sicherheits- (Sicherungs-)
haken
kolesce, žlebato — Schnurscheibe
kolo, gonilno (gonilnik) — Antriebsscheibe (-rad)
kolo, menjalno (menjalnik) — Umschaltrad
kolo, prosto tekoče — lose Scheibe
kolut, tékovni — Laufrolle
konoplja — Hanf
priglednik — Kontrollstift, Kontrollvorrichtung
krivulja, dvigalka — Hebekurve
krivuljnik — Kurvenstück
krivuljnik, odvalni — Zurückziehkurvenstück
kurilo — Heizkörper
lan — Flachs
lan, indijski (jutovec) — Jute
lepenka — Pappe, Pappendeckel, Karton
lesovina — Holzstoff
ležaj, valjčni — Rollenlager

lovka — Fanghaken
matica, vtisnjena — spiessige Matrize
medsredje — Zwischenkanal, Überführungskanal
med tiskom — während der Druckperiode, — des Druckens
merilo za prestavo rezila — Messerkeil
mostiček — Brücke, Reiter
motoroga — Knagge
motoroga, sprožilna — Ein- und Ausrückknagge
motoroga, varnostna — Sicherheitsknagge
napenjalo — Spannschloss
naprava, hladilna — Wasserkühlung
naprava, pomožna — Hilfsapparat
naprava, uravnalna in zatična (leve primežnice) — Regulier- und Schliessvorrichtung
nasedlina, svinčena — Bleiansatz
nastavek za cevko pri gorilniku — Kopf zum Gasbrennerrohr
navróčenec — Heisslauf
nebledljiv (za svetlobo neobčutljiv) — lichtecht
nosilka, matična — Matrizen-Führungsstange, Zahnstange
obdanica — Tagesschicht
oblikovnica, preivalna — Form zum Umgiessen
obnočnica — Nachtschicht
obodec, sklepní — Gelenkring
odcep — Abzweigung
oddušnice — Luftentweichungskanäle
odpor — Widerstand
odsek, zobati — Zahnsegment
okvir izsrednika — Exzenterrahmen
okvir klaviature — Klaviaturrahmen
okvir, oporni — Unterstützungsrahmen
okvir, zaklopni — Klapprahmen
oljnik — Ölgefäss
opora — Unterstützung
opornica, spojna — Verbindungsstrebe
ostenek razpiralnika — Platte (hintere) des Spatienkeilkastens
oviralka (čevelj) — Führung der Zeilenausstossplatte (Hemmschuh)
papir — Papier
brezlesni — holzfreies Papier
knjižni — Bücherpapier
konceptni — Konzeptpapier
konopni — Hanfpapier
lahki, tenki — Florpapier
močno oglajen pisalni (velin) — Velinschreibpapier
močno oglajen tiskovni (velin) — Velindruckpapier
ovojni — Umschlag-, Bindpapier
pisalni — Schreibpapier
pisarniški — Kanzleipapier
pisemski — Briefpapier
poslovni — Akten-, Geschäftspapier
prosojni — Pelurpapier
risalni — Zeichenpapier
ročni — Büttenpapier
svilnati — Seidenpapier

tiskovni — Druckpapier
za bakrotisk — Kupferdruckpapier
za kamenotisk — Steindruckpapier
za lepake — Affichenpapier
za listine — Dokumentenpapier
za note — Notendruckpapier
za opone — Tapetenpapier
zavojni — Packpapier
zavojni, neklejan — Schrenzpapier
papirnina — Papiermasse
pero, torno (na žlebatem kolešču) — Reibungsfeder (an der Schnurscheibe)
pero, zaskočno — Schnappfeder
pila, gladilna — Schlichtfeile
pivnik — Lösch-, Fliesspapier
pločica, potiskalna — Bufferplättchen (des Ablegeschlittens)
ploskev, drsna — Gleitfläche
plošča, menjalna — Umschaltplatte
plovec — Bimstein
podložka — Unterlagscheibe
podstavek matičnika — Magazinrahmen
pokrovnica matičnika — Magazinsplatte
polnilo, trdno — fester Ausschluss
poníkva — Gesenke
popravljati — korrigieren
porumenel (obledel) — vergilbt
posneti — abschöpfen
prašilec (v papirni industriji) — Stäuber, Wolf
predel matičnika — Magazinsabteilung
prekinjalo — Ausschalter
premikalnik — Bewegungshebel
prenarediti — abändern
prenosnica ulivalnega kolesa — Giessradschlitten
presežek — Übergewicht
prestavljev — stellbar
prestenki na vpadišču — Matrizen-Führungsbleche am Magazins-eintritt
prevodnik, slepi — Nulleiter
pridrževalka (vrst) — Andruckplatte im Messergehäuse
primež — Schraubstock
primež, ročni — Feilkloben
prostornost — Fassungsvermögen
prožiti se — federn
ravnilka — Justierschiene
razilo — Prägestock
razpirala — Ausschliessgestänge
raztok — Stromscheide
ročica, torna — Friktionsarm
rogelj, odmični — Buffernocken
samodelaven — automatisch, selbsttätig
samodelavnost — Automatisierung
sedlo za razpiralce — Anschlagstück der Spatienkeile
senčnik — Lampenschirm
sestava — Konstruktion
sito (v papirni industriji) — Siebform
sklep — Gelenk
sklopka, torna — Friktionskuppelung

MERCINA IN DRUG

TRGOVINA S PAPIRJEM NA VELIKO

LJUBLJANA

KOLODVORSKA ULICA 8

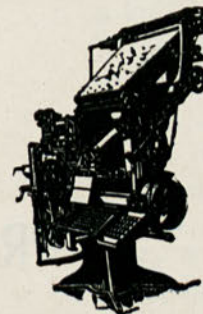
TELEFON ŠT. 2232

GLAVNO ZASTOPSTVO IN SAMOPRODAJA
ZA SLOVENIJO VSEH IZDELKOV TOVARNE
ZA DOKUMENTNI IN KARTNI PAPIR

BRATJE PIATNIK, RADEČE

NOV NEOVRŽEN DOKAZ,
DA JE STROJ LINOTYPE
NEPREKOSLJIV, JE NAROČILO

16 STROJEV
LINOTYPE

Po vsestranski presoji vseh vrst stavnih strojev se je odločilo založništvo lista
NEUES WIENER JOURNAL
da si nabavi preizkušen in malone v vseh tiskarnah za časopise sijajno vpeljani
stavni stroj **LINOTYPE** ter je naročilo pri nas 16 strojev **LINOTYPE**

GUTENBERG-HAUS GEBR. GEEL, WIEN VII.
LERCHENFELDERSTRASSE No. 37

MILAN ILKIĆ, BEOGRAD
ZADARSKA ULICA 8

MIROSLAV SCHOLZ, ZAGREB
JURJEVSKA ULICA 25a

«PAPIROGRAFIJA»

D R U Ź B A Z O. Z.

L J U B L J A N A

GOSPOSVETSKA CESTA 10

PRODAJA PAPIRJA NA DEBELO

STALNA ZALOGA VSEH VRST PAPIRJA

KONKURENČNE TVORNIŠKE CENE

Knjižnica študijska v Mariboru
Maribor, 1. avgust 1919.

Knjižnica študijska v Mariboru
Maribor, 1. avgust 1919.

Plakat Ljubljanskega velesejma
po osnutku inž. arh. Janka Omahna

Tisk iz izdolbenine v bakru Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani
Papir za tisk iz izdolbenine Združenih papirnic Vevče, Goričane in Medvode d. d. v Ljubljani